

KIRJALLINEN KYSYMYS 1028/2002 vp

Kehitysyhteistyövarojen käyttö julkaisutoimintaan

Eduskunnan puhemiehelle

Viime vuonna kahdessa kirjalliseen kysymyseen annetussa vastauksessa kerrottiin maamme linjasta kehitysyhteistyöhön osoitettujen varojen käytön valvonnassa. Kyseessä olivat palestiinalaiskoulujen käyttöön tarkoitetut kirjat ja niiden kustantaminen.

Kirjojen sisällön arvioinneista on tullut osin ristiriitaisia ja osin huolestuneita tietoja. On mm. todettu, että alueella käytetyissä kirjoissa ei myönnetä YK:n perustaman Israelin valtion olemassaoloa tai rajoja. Samoin on mainittu, että ainakaan kaikissa alueella käytetyissä kirjallisissa materiaaleissa ei täytettäisi niitä kriteereitä, joiden noudattaminen olisi välttämätöntä rauhan ja

keskinäisen ymmärryksen lisäämiseksi varsinkin tällä poliittisesti vaikealla alueella.

Edellä olevan perusteella ja eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ään viitaten esitämme kunnioittavasti valtioneuvoston asianomaisen jäsenen vastattavaksi seuraavan kysymyksen:

Onko varmistuttu siitä, että suomalaisilla kehitysyhteistyövaroilla julkaistavat oppikirjat ja muu koulumateriaali edistävät johdonmukaisesti ihmisten rauhanomaista kanssakäymistä ja toistensa ymmärtämistä myös Lähi-idän vaikealla alueella?

Helsingissä 27 päivänä marraskuuta 2002

Jouko Jääskeläinen /kd
Hannu Takkula /kesk

Leea Hiltunen /kd
Leena Rauhala /kd

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Rouva puhemies, olette toimittanut valtioneuvoston asianomaisen jäsenen vastattavaksi kansanedustaja Jouko Jääskeläisen /kd ym. näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 1028/2002 vp:

Onko varmistuttu siitä, että suomalaisilla kehitysyhteistyövaroilla julkaistavat oppikirjat ja muu koulumateriaali edistävät johdonmukaisesti ihmisten rauhanomaista kanssakäymistä ja toistensa ymmärtämistä myös Lähi-idän vaikealla alueella?

Vastauksena kysymykseen esitän kunnioittavasti seuraavaa:

Israelin ja PLO:n solmittua rauhansopimuksen vuonna 1995 käynnisti Suomi kehitysyhteistyön palestiinalaishallinnon kanssa, kuten tekivät kaikki merkittävät avunantajamaat. Yhteistyön ensisijainen tavoite on Lähi-idän rauhanprosessin tukeminen. Vuosien myötä opetusala on muodostunut merkittävin hallitustemme välisen yhteistyön osa-alue. Vuonna 1997 alkaneen yhteistyön tavoitteena on peruskoulutason opetuksen laadun parantaminen kansainväliselle tasolle. Osana yhteistyötä Suomi on vuodesta 1999 lähtien rahoittanut myös koulukirjojen painatusta, ohjelmaa, jota ovat tukeneet myös Alankomaat ja Irlanti. Suomi on tukenut palestiinalaisten oppikirjojen painatusta osana palestiinalaishallinnon opetusalan kehittämiseen suunnattua kehitysyhteistyöohjelmaa. Oppikirjojen tapauksessa päätavoite on palestiinalaiskouluihin käytettyjen vanhentuneiden jordanialaisten ja egyptiläisten kirjojen korvaaminen uusilla palestiinalaisilla kirjoilla.

Vuonna 1994 perustettu palestiinalaishallinnon opetusministeriö peri Israelilta koulujärjestelmän, joka on Länsirannalla jordanialaista ja Gazassa egyptiläistä perua. Palestiinalaishallinnon käytössä olevista oppikirjoista osa on edelleen jordanialaisia ja egyptiläisiä, joita myös israelilaishallinto ennen vuotta 1994 käytti palestiinalaiskouluihin.

Yhdysvalloissa ja Israelissa toimiva järjestö Center for Monitoring the Impact of Peace saattoi viime keväänä alulle kansainvälisen kampanjan oppikirjoja tukevia avunantajamaita vastaan väittäen kirjojen sisältävän juutalaisvastaisia kannanottoja. Ulkoasiainministeriö vastasi Suomessa asiasta esitettyihin kysymyksiin niin eduskunnassa, tiedotusvälineissä kuin noin 200 yksittäiselle kansalaiselle. Suomi ja muut syytösten kohteeksi joutuneet EU-maat suhtautuvat asiaan vakavasti ja ovat selvittäneet sitä perusteellisesti. Kritiikki on voitu todentaa oikeaksi vain muutaman vanhan egyptiläisen ja jordanialaisen kirjan kohdalla (erinimikkeisten koulukirjojen lukumäärä yhtenä lukuvuotena on yli 350). Syytöksiin ei ole todettu olevan perusteita.

Ulkoasiainministeriön edustajat ovat keskustelleet oppikirjojen sisällöstä myös palestiinalaisviranomaisten kanssa. Helmikuussa 2001 asia oli esillä varaopetusministerin kanssa, jolloin tuotiin selkeästi esille, että Suomen tuella painetut kirjat eivät saa sisältää juutalaisvastaisia tai väkivaltaan yllyttäviä kannanottoja. Asiasta on yhteisymmärrys palestiinalaishallinnon kanssa. EU-maiden Jerusalemissa ja Ramallahissa toimivien edustustojen päälliköt toteavat, että eräiden EU-maiden tuella painetut oppikirjat eivät sisällä negatiivista ja vihaa lietsovaa tekstiä ja että kirjojen taso on ratkaisevasti aikaisempaa parempi. Edustustojen päälliköt pahottelevat negatiiv-

vista kuvaa, jonka tarkoituksellinen harhaanjohtava informaatio on luonut palestiinalaisten pyrkimyksistä opetusalan kehittämiseksi.

Suomen tukiohjelman yleistavoitteena on tukea rauhanprosessia edistämällä kaikkien palestiinalaislasten mahdollisuutta osallistua perusopetukseen. Lisäksi nähdään tärkeäksi saada lapsille uudet oppikirjat, joilla korvataan käytössä olevat ja osittain antisemitismisiä sisältävät kirjat. Peruskoulun kaikki vanhat kirjat tullaan korvaamaan uusilla palestiinalaisilla oppikirjoilla, jotka toistaiseksi ovat käytössä luokilla 1—3 ja 6—8. Luokat neljä ja yhdeksän ovat tällä hetkellä kehittämisen alla, ja loput ovat tulossa parin vuoden sisällä. Täten on totta, että loppuosa, ns. vanhat koulukirjat, eivät pysty vielä tarjoamaan kokonaisvaltaista kuvaa Palestiinan historiasta ja yhteiskunnasta tai suhteesta Israeliin. Ensimmäistä kertaa palestiinalaisilla on kuitenkin täysin omat koulukirjansa, sillä Egyptin ja Jordanian kirjoissa ei ollut mitään mainintaa palestiinalaisten omasta kulttuurista, valtiosta tai kansallisaatteesta.

Useat tutkimukset osoittavat, että koulukirjoihin liitettyjä negatiivisia lainauksia ei löydy uusista, Suomenkin rahoittamista koulukirjoista. Kansainvälisen koulukirjoja analysoivan saksalaisen Georg Eckert -instituutin viime kesänä julkistettu laaja tutkimus toteaa, että juutalaisvihamieliset lainaukset ovat olleet osittain joko huonosti käännettyjä tai ne on luettu poissa asiayhteydestään. Uudet koulukirjat ovat ymmärrettävästi kriittisiä Israelin miehitysvaltaa vastaan, mutta vastakohtana vanhoille kirjoille niistä on poistettu antisemitistiset stereotyyppit ja yleiset ennakkoluulot juutalaisia kohtaan. Luonnollisesti kirjat kuitenkin heijastavat palestiinalaisten omaa kerrontaperinnettä ja kansallisaatetta. Useimmat uudet valtiot pyrkivät vahvistamaan kansallistunnettaan, mukaan lukien vuosikymmeniä myös Israelin nuori kansallisvaltio, sa-

maan pyrkivät myös palestiinalaishallinnon koulukirjat.

Koulukirjoista ei löydy ajankohtaisia alueen poliittisia karttoja, johtuen siitä, ettei alueen rajoja ole lopullisesti määritelty, vaan ainoastaan historiallisia tai maantieteellisiä karttoja. On lisäksi muistettava, että koulukirjat eivät voi olla liikaa irti palestiinalaisalueiden tämänhetkisestä todellisuudesta.

Kuten todettu, palestiinalaisopetuksen suhdetta rauhanprosessiin on tarkasteltu useissa kansainvälisissä selvityksissä (mm. Unesco). Näiden mukaan opetuksen kehittämissuunnitelmat eivät sisällä sellaisia tekijöitä, jotka uhkaisivat pysyvän rauhan toteutumista alueella. Opetusohjelmien pääperiaatteissa korostetaan rauhan, kansainvälisen yhteisymmärryksen ja yhteistyön tärkeyttä. Myös israelilainen yliopistotutkija Ruth Firer on osallistunut analyysien tekoon ja on päätenyt samoihin tuloksiin. Suomi on jatkossakin sitoutunut osallistumaan palestiinalaisopetuksen kehittämiseen.

Uusien oppikirjojen tukeminen tulee muodostamaan tärkeän osan tätä yhteistyötä. Myös palestiinalaisalueiden opetusministeriö on sitoutunut jatkuvaan koulutuksen arviointiin ja parantamiseen, jota monitoroivat paikan päällä mm. EU, YK ja jäsenvaltiot. Palestiinalaishallinnon kesällä sovitun uudistussuunnitelman yksi kohdista toteaaakin humanististen arvojen vahvistamisen ja fanatistien hylkäämisen olevan koulutussuunnitelmassa keskeisessä osassa. Suomen tavoitteena, EU:n linjan mukaisesti, on luoda suvereeni, rauhanomainen ja demokraattinen palestiinalaisvaltio Israelin rinnalle, ja tässä työssä koulutussektorin tukeminen on jatkossakin olennaista. Oppikirjojen kehitysyhteistyörahoituksen tarkoituksena on siten juuri tarkoitus edistää kehitystä demokraattisempaan ajatteluun ja rauhanomaiseen kanssakäymiseen.

Helsingissä 18 päivänä joulukuuta 2002

Ministeri Suvi-Anne Siimes

Till riksdagens talman

I det syfte 27 § riksdagens arbetsordning anger har Ni, Fru talman, till behöriga medlem av statsrådet översänt följande av riksdagsledamot Jouko Jääskeläinen /kd m.fl. undertecknade skriftliga spörsmål SS 1028/2002 rd:

Har det säkerställts att med Finlands biståndsmedel publicerade läroböcker och annat skolmaterial följdriktigt främjar fredligt umgänge och ömsesidig förståelse mellan människor också i det svåra området Mellanöstern?

Som svar på detta spörsmål får jag vördsamt anföra följande:

Efter det år 1995 slutna fredsavtalet mellan Israel och PLO inledde Finland utvecklingssamarbete med den palestinska förvaltningen, i likhet med alla andra betydande biståndsgivarländer. Det främsta målet för samarbetet är att stöda fredsprocessen i Mellanöstern. Under årens gång har undervisningssektorn blivit det mest betydande delområdet inom samarbetet mellan våra regeringar. Målet för samarbetet, som inleddes år 1997, är att förbättra grundundervisningens kvalitet till internationell nivå. Finland har sedan år 1999, som en del av detta samarbete, även finansierat tryckning av skolböcker. Detta samarbetsprogram har även understötts av Nederländerna och Irland. Finlands stöd för tryckning av palestinska skolböcker ingår som en del i ett samarbetsprogram för utvecklande av den palestinska förvaltningens undervisningssektor. I fråga om skolböckerna är huvudmålet att ersätta i palestinska skolor använda föråldrade jordanska och egyptiska böcker med nya palestinska böcker.

Den palestinska förvaltningens undervisningsministerium grundades år 1994 och ärvde av Israel ett skolsystem, som på Västbanken är upp-

byggt på jordansk och i Gaza på egyptisk grund. Den palestinska förvaltningen använder sig fortfarande av en del föråldrade jordanska och egyptiska skolböcker, vilka även den israeliska förvaltningen innan år 1994 utnyttjade i de palestinska skolorna.

Den i Förenta Staterna och Israel verkande organisationen "Center for Monitoring the Impact of Peace" har inlett en internationell kampanj mot de länder som bistått tryckande av skolböcker, vilka organisationen påstår innehålla judefientliga ställningstaganden. Utrikesministeriet har gjort upp svar på i Finland framförda frågor i ärendet både i riksdagen, i massmedia och till omkring 200 enskilda medborgare. Finland och de andra för beskyllningar utsatta EU-medlemsländerna ser allvarligt på frågan och har utrett den grundligt. Kritiken har kunnat verifieras endast beträffande några få gamla egyptiska och jordanska böcker (antalet boktitlar under ett läsår uppgår till över 350). Grund för beskyllningarna har inte kunnat konstateras.

Utrikesministeriets representanter har även diskuterat skolböckernas innehåll med företrädare för den palestinska förvaltningen. I februari 2001 var frågan föremål för behandling med den palestinska biträdande undervisningsministern och då framfördes klart, att de med Finlands stöd tryckta böckerna inte får innehålla judefientliga eller till våldshandlingar agiterande ställningstaganden. Samförstånd i frågan råder med den palestinska förvaltningen. De i Jerusalem och Ramallah verkande EU-ländernas beskickningschefer konstaterar att de med vissa EU-länders stöd tryckta läroböckerna inte innehåller negativa eller till våld uppeggande texter och att nivån på skolböckerna är definitivt bättre än tidigare. EU-ländernas beskickningschefer beklagar den negativa bild som den avsiktligt vilseledande informationen har skapat beträffande palestiniernas

ansträngningar att vidareutveckla undervisningssektorn.

Den övergripande målsättningen för Finlands biståndsprogram är att stöda fredsprocessen genom att befrämja alla palestiniernas möjligheter att delta i grundundervisningen. Dessutom anses det viktigt att till barnen få tillgång till nya läroböcker, vilka ersätter de i bruk varande böckerna, i vilka det delvis ingår antisemitism. Grundskolans alla gamla böcker kommer att ersättas med nya palestinska läroböcker, vilka tills vidare är i bruk i klasserna 1—3 och 6—8. Böckerna för klasserna fyra och nio är för närvarande under utarbetande och resten blir färdiga inom en period på ett par år. Sålunda är det sant att den resterande delen, de s.k. gamla skolböckerna inte ännu förmår ge en helhetsbetonad bild av Palestinas historia och samhälle eller förhållandet till Israel. För första gången har palestinerna dock sina helt egna skolböcker, i de egyptiska och jordanska böckerna fanns det nämligen inga omnämnanden om palestinernas egna kultur, stat eller nationalitetsanda.

Flera undersökningar påvisar att det inte ingår negativa citat i de nya skolböcker som finansierats även av Finland. Det tyska Georg Eckert institutet, som uppgör internationella analyser av skolböcker, publicerade senaste sommar en omfattande undersökning där det konstateras att de judefientliga citaten antingen hade varit delvis felaktigt översatta eller att citaten var gripna ur sitt sammanhang. De nya skolböckerna är av förståeliga skäl kritiska mot den israeliska ockupationsmakten, men i motsats till de gamla böckerna har ur de nya avlägsnats antisemitiska stereotypier och generella fördomar gentemot judar. Böckerna återspeglar dock av naturliga skäl palestinernas egna berättartraditioner och nationalanda. De flesta nya stater strävar efter att förstärka sin nationalitetskänsla, däri inbegripet under årtionden även den unga nationalstaten Israel; densamma avsikten föreligger även i den palestinska förvaltningens skolböcker.

I skolböckerna står inte att finna aktuella politiska kartor över området, beroende på det att områdets gränser inte slutgiltigt har definierats, det ingår endast historiska och geografiska kartor. Dessutom bör hållas i minnet att skolböckerna inte i för hög grad kan vara fristående från de palestinska områdenas nuvarande verklighet.

Den palestinska undervisningens förhållande till fredsprocessen har, såsom konstaterats, granskats i ett flertal internationella undersökningar (däribland Unesco). Enligt dessa utredningar ingår det i undervisningens utvecklingsplaner inte sådana faktorer som skulle hota ett förverkligande av permanent fred i området. I undervisningsprogrammets grundprinciper framhävs fredens, den internationella förståelsens och samarbetets betydelse. Även den israeliska universitetsforskaren Ruth Firer har deltagit i uppgörande av analyser och kommit till samma slutresultat. Finland har förbundit sig att även i framtiden delta i utvecklandet av den palestinska undervisningen.

Stöd för nya läroböcker kommer att utgöra en viktig del av detta samarbete. Även de palestinska områdenas undervisningsministerium har förbundit sig att företa kontinuerlig evaluering och förbättring av utbildningen. Detta arbete övervakas på platsen av bl.a. EU, FN och medlemsländerna. I den reformplan, som senaste sommar överenskoms med den palestinska förvaltningen, ingår som en punkt ett uttalat stöd för stärkande av humanistiska värden och förkastande av fanatism. I planen konstateras att utbildningsprogrammen spelar en central roll för att dessa målsättningar skall kunna uppfyllas. Finlands målsättning är, i enlighet med EU:s linje, att skapa en suverän, fredlig och demokratisk palestinsk stat vid sidan av Israel och i detta arbete är stöd för utbildningssektorn även i framtiden av avgörande betydelse. Avsikten med finansieringen av läroböcker med medel för utvecklingssamarbetet är sålunda just att befrämja utvecklingen i riktning av ett mera demokratiskt synsätt och fredlig samexistens.

Helsingfors den 18 december 2002

Minister Suvi-Anne Siimes